

GOVERNANÇA DEMOCRÀTICA

Guia pràctica
per ser una entitat
més participativa

SKm i fem ESS

Juntes pels
nostres
drets
ecom

Sòc i fem ESS

GOVERNANÇA DEMOCRÀTICA

Edita:

Gran Via de les Corts Catalanes, 562,
pral. 2a. 08011 Barcelona
Tel.: 93 451 55 50
ecom@ecom.cat
www.ecom.cat

Text: Vector5, excel·lència i sostenibilitat SCCL

Disseny i maquetació: Trajectes

Primera edició: octubre 2021

Podeu descarregar aquest document en PDF al nostre web:

www.ecom.cat

Aquesta publicació està subjecta a llicències Creative Commons
Reconeixement-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional.
Per a veure una còpia d'aquesta llicència, visiteu:

https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.es_ES

Som i fem ESS

GOVERNANÇA DEMOCRÀTICA

Guia pràctica per ser una entitat més participativa

› Sumari

- 1** Introducció / **4**
- 2** #SomESS / **5**
- 3** Què és la governança democràtica? / **7**
 - › Com podem ser més participatives? / **7**
 - › Nivells de participació / **8**
 - › Qui pot participar? / **10**
 - › Sobre quins àmbits poden participar? / **10**
- 4** Què pot aportar la governança democràtica a la meva entitat? / **12**
- 5** #FemESS: per on començo? / **14**
- 6** Eines i recursos pràctics / **16**

1 Introducció

ECOM som un moviment impulsat per persones amb discapacitat física i/o orgànica que treballem, a través del nostre apoderament i la nostra participació, per un doble objectiu: d'una banda defensar l'exercici dels drets de les persones amb discapacitat física i/o orgànica per assolir la seva plena inclusió social i millorar la seva qualitat de vida, amb l'apoderament de les persones com a eix vertebrador. De l'altra, enfortir el sector associatiu de la discapacitat física i/o orgànica a través de la participació, la representació i l'apoderament. Actualment ECOM està formada per 120 entitats.

Aprofitant l'any del nostre 50è aniversari, creiem que és moment d'editar una **col·lecció de materials que permetin reflexionar i promoure els valors i principis que ens defineixen i compartim, com a Tercer Sector Social, amb la resta de l'Economia Social i Solidària**, donant visibilitat i enfortint el conjunt d'aquestes organitzacions.

D'aquesta manera, cada material tracta un principi o valor específic tot aportant informació, eines i recursos i referenciant organitzacions de l'Economia Social i Solidària que ens poden ajudar a avançar.

Concretament, en aquest document ens endinsem en la **governança democràtica per tal de promoure entitats més participatives que fan canvis conjuntament amb les persones**.

Aquests materials van dirigits a les nostres entitats sòcies i a totes aquelles que considerin que la informació, eines i recursos facilitats poden contribuir a l'assoliment d'un Tercer Sector Social més fort i coherent.

El Tercer Sector Social el formem entitats que treballem per a la inclusió i la cohesió. Sumem complicitats amb altres entitats també compromeses amb un model social que posa les persones i la vida en el centre.

L'economia social i solidària (ESS) està formada per milers d'iniciatives que impulsem una nova mirada de l'economia. Som un moviment plural i divers format per:

- ✓ Mutualitats de previsió social
- ✓ Cooperatives
- ✓ Tercer sector social
- ✓ Iniciatives comunitàries

Ens uneix que...

- ✓ **Tenim un objectiu:** satisfer les necessitats de les persones en un marc de justícia i sostenibilitat.
- ✓ **Ens gestionem** d'acord amb uns principis i valors comuns.

Principis i valors de les organitzacions de l'ESS¹:

Orientades al bé comú i a l'impacte social positiu

Sense finalitat de lucre o distribució limitada i transparent d'excedents, vinculada a les persones i no al capital

 Funcionament democràtic, incorporant els diferents col·lectius de l'entitat

Transformació social feminista i d'igualtat de gènere

Generació d'ocupació estable, de qualitat i equitat salarial

Compromís ambiental

Arrelament en el territori i participació en el teixit social

Transparència en l'activitat, el sistema de govern, la gestió i distribució d'excedents i les retribucions

Cooperació amb altres iniciatives de l'ESS

1 › Acordats en el marc de l'Associació Economia Social Catalunya (AESCAT).

Què és la governança democràtica?

3

Governança democràtica

Entitats que evolucionen i incorporen canvis amb les persones

Es tracta de fomentar la participació de les persones que formen l'entitat en la presa de decisions.

► Com podem ser més participatives?

La participació facilita la col·laboració creant espais on les persones es puguin expressar lliurement, prendre decisions, en definitiva, corresponsabilitzar-se i convertir-se en protagonistes actives de l'entitat.

A l'hora de fomentar aquests espais de participació hem de tenir en compte que:

- ✓ Abordin els diferents àmbits de la gestió de l'entitat, des del dia a dia, fins als més estratègics.
- ✓ Siguin oberts a tots els perfils de l'entitat (òrgans de govern, persones treballadores, usuàries, voluntàries...).
- ✓ Estiguin planificats i tinguin una metodologia accessible i clara per recollir les aportacions i prendre decisions.
- ✓ Assegurin l'accessibilitat a totes les persones, tant a nivell físic, com de comprensió.

3 Què és la governança democràtica?

› Nivells de participació

A les entitats ens caracteritza que fomentem uns sistemes de gestió participatius que han de tenir impacte en diferents àmbits:

- ✓ En la presa de decisions compartides i l'apoderament de la persona per fer-se càrrec de la seva vida (nivell micro).
- ✓ En l'organització i la prestació dels serveis (nivell meso).
- ✓ En el disseny, el desenvolupament i l'avaluació de les polítiques públiques que les afecten (nivell macro).

Segons el grau d'implicació que volem treballar a la nostra entitat, tindrem diverses intensitats de participació.

Des del punt de vista de la governança democràtica, la voluntat és avançar cap a la creació d'espais de decisió compartida.

Maneres d'entendre la participació en funció dels graus d'implicació:

A > Informació-comunicació

Es facilita informació sobre determinats aspectes de la gestió de l'entitat, ja sigui de l'entitat a les persones implicades o a la inversa.

B > Aportació-deliberació

Es creen espais i canals per recollir les opinions de les persones i donar retorn. Les aportacions poden tenir-se en consideració o no, però ajuden a prendre una decisió.

C > Decisió

Es el grau més alt de participació. En aquest cas, les persones implicades participen en la presa de decisions i es corresponsabilitzen de la seva gestió. Suposa un alt grau de compromís.

3 Què és la governança democràtica?

› Qui pot participar

La participació promou la implicació de tots els grups d'interès de l'entitat. Cal analitzar quins grups prioritzem i quins volem implicar a cada tipus de decisió (no cal que sigui al mateix nivell).

Col·lectius a implicar en la governança

- ✓ Òrgans de govern
- ✓ Persones sòcies
- ✓ Persones usuàries
- ✓ Persones treballadores
- ✓ Persones voluntàries

Altres col·lectius a implicar puntualment

- ✓ Simpatitzants
- ✓ Aliances
- ✓ Finançadors
- ✓ Administracions

› Sobre quins àmbits poden participar?

L'objectiu de la governança democràtica és que les persones puguin decidir sobre aquells temes que les afecten directament, ja sigui del dia a dia o sobre aspectes més estratègics de l'entitat.

Alguns exemples que podem aplicar les entitats per avançar cap a una governança més democràtica:

Global - societàries

- › **Identitat:** Finalitats i principis. Missió i valors.
- › **Estatuts/normativa:** Disposicions en els estatuts i normes de funcionament.
- › **Elecció d'òrgans de govern:** Fórmula per triar les persones que han d'ocupar els òrgans de govern.
- › **Aprovació de comptes:** Forma i circuit per aprovar els comptes anuals.

Objectius: què es farà?

- › **Reflexió estratègica:** Determinació del futur desitjat per a l'entitat. Visió compartida a llarg termini.
- › **Pla de gestió i pressupost:** Plans d'acció a curt termini, per a l'any següent. Inclou la previsió de:
 - Vendes / ingressos
 - Despeses / costos
 - Resultat / excedent

Treball: com es fa?

- › **Estructura organitzativa:** Definició de les àrees i equips de treball, la seva direcció i coordinació i les fórmules de relació entre ells.
- › **Autonomia dels equips:** Capacitat d'autoorganització dels equips, i de les decisions que prenen en la gestió diària de la seva feina.
- › **Autoregulació de les persones:** Grau de decisió de les persones sobre la gestió diària de la feina.

Cohesió i coneixement mutu

- › Participació en la vida social de l'organització, de manera que s'afavoreixi el coneixement mutu, l'empatia i el sentit de pertinença.

Font: La Confederació del Tercer Sector Social de Catalunya

4

Què pot aportar la governança democràtica a la meva entitat?

La governança democràtica ajuda a crear entitats que posen les persones en el centre, que tenen **cura de les relacions humanes, faciliten l'aportació de valor de totes les persones i creen entorns de treball potents al servei de la missió i dels valors de l'organització**. La participació aporta beneficis a tres nivells:

A les persones

- ✓ Les apodera i millora les seves competències.
- ✓ Facilita la seva vinculació amb el projecte.
- ✓ Ajuda a definir uns serveis més alineats amb les seves necessitats.
- ✓ Crea entorns de treball més humans i feliços.

A les entitats

- ✓ Les fa més coherents amb els valors associatius.
- ✓ Ajuda a oferir serveis innovadors i de major qualitat.
- ✓ Facilita la presa de decisions estratègiques de forma consensuada.
- ✓ Millora la capacitat per gestionar la complexitat.
- ✓ Aprofita les potencialitats de totes les persones i la creació d'intel·ligència col·lectiva.

A la comunitat

- ✓ Incrementa la cultura democràtica de les persones.
- ✓ Fomenta la implicació de les persones davant els reptes de la societat.
- ✓ Facilita la implicació en el territori i la comunitat.
- ✓ Contribueix a construir organitzacions més fortes.

Vols saber què pensen les entitats que ja han apostat per la governança democràtica?

Vídeo testimonial del programa de Governança democràtica de La Confederació del Tercer Sector Social.

<https://vimeo.com/245008921>

La participació està present als Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) fixats per l'ONU en la seva Agenda 2030, concretament l'**ODS16** té la voluntat de **crear uns institucions eficaces, responsables i transparents** a tots els nivells i garantir l'adopció de decisions inclusives, participatives i representatives que responguin a les necessitats a tots els nivells.

OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

5

#FemESS: per on començo?

Fomentar la participació a les entitats requereix d'un procés estructurat que ajudi a assolir la màxima eficiència. No és un canvi ràpid i automàtic, cal fer una sèrie de passes per avançar de forma decidida i segura, com per exemple:

- ✓ **Formeu-vos:** Dediqueu temps a formar-vos i a conèixer experiències i metodologies d'altres entitats.
 - › **Formació per a entitats:** programa formatiu que es planifica de forma continuada. › <https://governobert.gencat.cat/ca/participacio-ciudadana/societat-civil/formacio/>
 - › **Experiències inspiradores recollides per La Confederació del Tercer sector Social:** recull de les iniciatives participants en el programa de governança democràtica i en els premis organitzats anualment per La Confederació. › <https://laconfederacio.org/que-fem/serveis/governanca-democratica/experiencies-innovadores/>
- ✓ **Creeu un equip / persona responsable:** Faciliteu els espais i les eines necessàries perquè una persona o equip es converteixi en el motor de la participació a l'entitat.
- ✓ **Identifiqueu quins col·lectius de l'entitat voleu implicar:** La participació promou la implicació de tots els grups d'interès de l'entitat. Identifiqueu quins son els més importants: òrgans de govern, persones usuàries, treballadores, voluntàries...vetllant per una correcta representativitat de totes elles i de la diversitat existent a l'entitat també en termes de gènere, procedència...
- ✓ **Identifiqueu sobre quins aspectes voleu fomentar la participació actualment a l'entitat:** Penseu si voleu obrir la participació a tots els àmbits de l'entitat o preferiu prioritzar algun d'ells i a quin nivell de profunditat voleu arribar en cadascun d'ells.

- ✓ **Diagnostiqueu com està la participació actualment a l'entitat:** Un cop identificades les persones que voleu implicar i els aspectes sobre els que us voleu implicar, analitzeu com ho esteu fent a l'actualitat. Algunes idees:
 - › Utilitza metodologies com el DAFO
 - › *Eina d'autodiagnòstic i reflexió de la Fundació Pere Tarrés*
 - › *Eina d'autodiagnòstic de La Confederació*
- ✓ **Dibuixeu els objectius:** Definiu de forma col·laborativa on voleu arribar en termes de participació a la vostra entitat.
- ✓ **Marqueu el full de ruta:** Definiu les propostes de millora amb accions concretes i un pla de treball realista i exigent.
- ✓ **Avalueu i milloreu** contínuament.

Experiències inspiradores d'entitats del Tercer Sector Social:

ECOM: La co-gestió al Servei d'Assistència Personal. Una aposta de futur.

- › *Descripció de l'experiència*
- › *Principis bàsics de l'assistència personal. Guia pràctica d'autogestió.*

Fundació Maresme: Canvi organitzacional i elaboració del nou marc estratègic Junts construïm futur 2022.

- › <https://www.fundaciomaresme.cat/qui-som/#tab-id-4>

Suara: Model de participació.

- › <https://www.suara.coop//ca/model-participacio>

Associació Alba: Alba 2020 "Tots som motor de canvi".

- › <https://www.youtube.com/watch?v=foHDu3bUzB8&t=6s>

6 Eines i recursos pràctics

› Per saber-ne més

Governança democràtica: Espai web de La Confederació del Tercer Sector amb recursos i eines, i on es pot trobar informació detallada del Programa de foment de la Governança democràtica que realitzen.

› <https://laconfederacio.org/que-fem/serveis/governanca-democratica/>

Guia per impulsar la Governança democràtica a les organitzacions del Tercer Sector Social: editada per La Confederació del Tercer Sector.

› http://www.laconfederacio.org/wp-content/uploads/2018/10/GuiaGovernDemocratica_WEB.pdf

Guia per a millorar la participació interna de les entitats: Editada pel Departament d'Afers i Relacions Institucionals i Exteriors i Transparència de la Generalitat de Catalunya.

› <https://bit.ly/3kyIJNL>

Guies breus de participació ciutadana: Editades per la Direcció General de Transparència, Dades Obertes i Qualitat Democràtica de la Generalitat de Catalunya.

› <http://governobert.gencat.cat/ca/participacio-ciutadana/difusio-i-recerca/guies-breus-de-participacio-ciutadana/>

Idees per fer assemblees més participatives, àgils i efectives: Editada per Torre Jussana, Centre de serveis a les associacions.

› http://www.tjussana.cat/doc/publicacions/GA_3.pdf

Idees per associacions participatives: Editada per Torre Jussana, Centre de serveis a les associacions.

› <https://xarxanet.org/biblioteca/idees-associacions-participatives>

Com millorar la participació de la meva entitat: Pàgina web de la Secretaria de Transparència i Govern Obert de la Generalitat de Catalunya.

› <http://governobert.gencat.cat/ca/participacio-ciutadana/societat-civil/formacio/>

La participació interna a les entitats. Eina d'autodiagnòstic i reflexió: Editada per la Fundació Pere Tarrés.

› <https://bit.ly/3Bn367k>

Sèm i fem ESS

GOVERNANÇA DEMOCRÀTICA

Gran Via de les Corts Catalanes, 562
Pral. 2a, 08011 Barcelona

Tel.: **93 451 55 50**

ecom@ecom.cat

facebook.com/**ecomdiscapacitat**

@**entitatecom**

youtube.com/**entitatecomdiscapacitat**

www.ecom.cat

Amb el suport de:

Ajuntament de
Barcelona